

送禮

Od Redakcji / Dalla redazione

Ciao amici! Przedstawiamy Wam pierwszy numer naszego „Gazzettino”. Powstał on z inicjatywy członków Studenckiego Koła Naukowego Itallialità, a dzięki pomocy naszych opiekunów możemy się nim w końcu z wami podzielić! W artykułach napisanych zarówno w języku włoskim, jak i polskim, staraliśmy się przybliżyć Wam tematy związane ze sztuką, historią i literaturą Włoch. Z okazji świąt mamy również dla Was kącik świąteczny poświęcony tradycjom bożonarodzeniowym oraz przyrządzeniu tradycyjnego włoskiego ciasta panettone.

Wesołych Świąt i Słodkiego Panettone!
Życzy Wam
Redakcja

Ciao amici! Vi presentiamo il primo numero del nostro “Gazzettino”. È stato creato dai membri del Circolo Studentesco Itallialità e, grazie all'aiuto dei nostri professori, possiamo finalmente condividerlo con Voi! Negli articoli scritti in italiano e polacco, proviamo ad avvicinarvi a temi legati all'arte, alla storia e alla letteratura del Bel Paese. In occasione delle festività abbiamo dedicato un angolo alle tradizioni natalizie italiane e alla ricetta del panettone tradizionale.

Buon Natale e dolce panettone!
Vi augura
la Redazione

Spis treści / Contenuti

Krótką historia festiwalu Sanremo/ Una breve storia del festival di Sanremo	2
Giosuè Carducci, pierwszy włoski Nobel literacki/ Giosuè Carducci, il primo premio Nobel per la letteratura	8
Włoska podróż Gierymskiego/ Il viaggio italiano di Gierymski.....	14
Nieustraszony oddział bojowy – Arditi/ Una forza combattente senza paura: gli Arditi.....	20
Źródła – Włoskie tradycje bożonarodzeniowe/ Le origini – le Tradizioni Natalizie Italiane	23
Gotuj z nami – Panettone, ciasto bożonarodzeniowe/ Cucina con noi – Panettone, il dolce di Natale.....	31

Autorzy artykułów / Autori di articoli: Marta Knieja, Ewelina Narkiewicz, Patrycja Powęska, Aleksandra Kowal, Dominika Gałka, Alessia Di Paolo, Michał Zalewski, Margaryta Okocha, Michał Złotkiewicz

Korekta i skład / Editing e impaginazione: Marta Knieja, Patrycja Powęska

Redakcja / Redazione: Stefano Gandini, dr Katarzyna Maniowska, mgr Clotilde Mastromarino

Projekt okładki / Progetto grafico e realizzazione della copertina: Julia Jakubowska

Projekt życzeń / Progetto grafico degli auguri: Aleksandra Kowal

SANREMO

73° FESTIVAL DELLA CANZONE ITALIANA

2023

Krótką historia festiwalu Sanremo / Una breve storia del festival di Sanremo

Autorki / Autrici: Marta Knieja, Ewelina Narkiewicz

Pełna nazwa festiwalu to Festival della canzone italiana di Sanremo, nazywany jest również Il Festival della Canzone Italiana, czyli Festiwal Piosenki Włoskiej lub po prostu Sanremo.

Data festiwalu co roku jest różna, na ogół odbywa się między lutym a marcem. W 2024 roku impreza trwać będzie od 6 do 10 lutego.

Festiwal ma miejsce w mieście San Remo w Ligurii w północno-zachodnich Włoszech, od 1976 roku odbywa się w teatrze Ariston.

Wcześniej festiwal organizowano w Ogrodzie Zimowym Kasyna Sanremo. Pierwsze widowisko było nadawane na żywo w radiu i odniosło międzynarodowy sukces.

Il nome completo del festival è Festival della canzone italiana di Sanremo, è anche chiamato Il Festival della Canzone Italiana o semplicemente Sanremo.

La data del festival è diversa ogni anno, ma di solito si svolge tra febbraio e marzo. Nel 2024 il festival si svolgerà dal 6 al 10 febbraio.

Si svolge nella città di Sanremo, in Liguria, nell'Italia nord-occidentale, dal 1976 si tiene al Teatro Ariston.

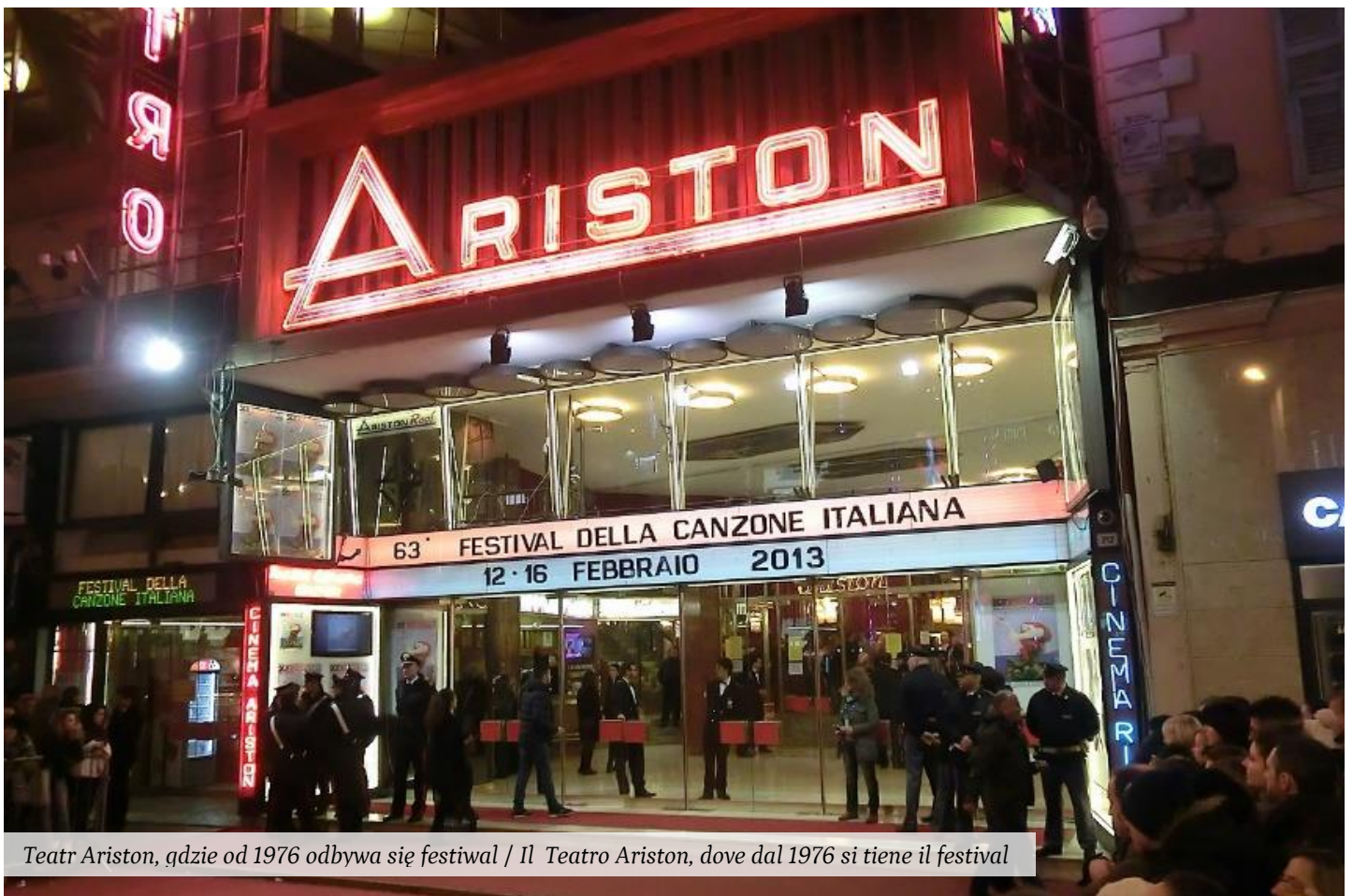
Prima di allora il festival veniva organizzato nel Giardino d'Inverno del Casinò di Sanremo. Il primo festival fu trasmesso in diretta radiofonica e fu un successo internazionale.

To jeden z najstarszych i najdłużej trwających festiwali piosenki w Europie, odbywający się co roku od 29 stycznia 1951 roku. Jest ważnym wydarzeniem medialnym we Włoszech oraz za granicą. Na jego podstawie powstało wiele innych konkursów międzynarodowych, np.: Konkurs Piosenki Eurowizji. Festiwal został zorganizowany przez włoską stację nadawczą Rai (Radiotelevisione italiana).

Piosenki muszą być skomponowane przez włoskich autorów w języku włoskim lub w jego dialektach. Prezentowane utwory nie mogą być wcześniej publikowane, w przeciwnym razie uczestnikowi grozi dyskwalifikacja.

È uno dei festival musicali più antichi e duraturi d'Europa, che si tiene ogni anno dal 29 gennaio 1951. È un importante evento mediatico in Italia, con grande interesse anche all'estero. Sulla sua base, sono stati creati molti altri concorsi internazionali, per esempio Eurovision Song Contest. Il festival è stato organizzato dall'emittente italiana Rai (Radiotelevisione italiana).

Le canzoni devono essere composte da autori italiani in italiano o in dialetto. Non possono essere pubblicate da nessuna parte o eseguite pubblicamente prima del festival, altrimenti il partecipante è a rischio di squalifica.

Teatr Ariston, gdzie od 1976 odbywa się festiwal / Il Teatro Ariston, dove dal 1976 si tiene il festival

Festiwal powstał z artystycznej potrzeby poszukiwania nowych prądów muzycznych i przełamania dotychczasowych schematów. Do pierwszej edycji zgłoszono aż 240 utworów, z których tylko 20 zostało przyjętych i wykonanych podczas festiwalu.

Il festival nasce dall'esigenza artistica di ricercare nuove tendenze musicali e rompere gli schemi esistenti. Alla prima edizione furono presentate ben 240 canzoni di cui solo 20 furono accettate ed eseguite durante il festival.

Pierwszy plakat festiwalu / Il primo cartellone del festival

Przewagą głosów publiczności wygrała wtedy Nilla Pizzi i jej piosenka *Grazie dei fiori*.

Nilla Pizzi con la canzone *Grazie dei fiori* allora vinse con la maggioranza dei voti del pubblico.

Nilla Pizzi w Sanremo w 1951 / Nilla Pizzi a Sanremo nel 1951

Przebieg konkursu:

Wieczór 1 – występuje połowa artystów
Wieczór 2 – występują pozostali artyści
Wieczór 3 – występują wszyscy uczestnicy
Wieczór 4 – artyści wraz z gośćmi prezentują wybraną przez siebie piosenkę
Wieczór 5 – ponownie występują wszyscy, wyłaniany jest zwycięzca
W głosowaniu biorą udział dziennikarze, jury, widzowie oraz internauci.

Lo svoglimento del concorso:

Sera 1 – si esibisce la metà degli artisti
Sera 2 – si esibisce l'altra metà degli artisti
Sera 3 – si esibiscono gli artisti
Sera 4 – gli artisti presentano una canzone a loro scelta insieme agli ospiti
Sera 5 – tutti si esibiscono di nuovo e viene scelto il vincitore
Alla votazione partecipano giornalisti, la giuria, telespettatori e internauti.

Od 1956 roku zwycięzca festiwalu reprezentuje Włochy na Konkursie Piosenki Eurowizja.

Osoba, która zwycięży nie otrzymuje nagrody pieniężnej, zamiast tego wręczana jej jest pamiątkowa statuetka przedstawiająca lwa z palmą, czyli herb miasta San Remo.

Dal 1956 il vincitore del festival è anche il rappresentante italiano all'Eurovision Song Contest. Il vincitore non riceve un premio in denaro, ma riceve una statuetta commemorativa raffigurante un leone con una palma che è lo stemma della città di San Remo.

Statuetka, którą otrzymują co roku zwycięzcy / Una statuetta che ricevono ogni anno i vincitori

Najpopularniejsi zwycięzcy / I vincitori più famosi

Ich piosenki zna cały świat. Z pewnością znacie je i Wy!

Le loro canzoni sono conosciute in tutto il mondo. Sicuramente lo sapete anche Vi!

– 1958: *Nel blu dipinto di blu (Volare)* – Domenico Modugno i Johnny Dorelli

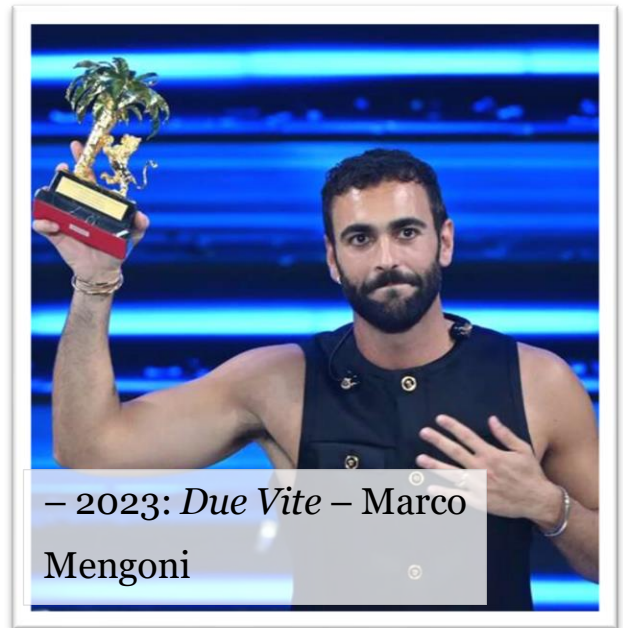
– 1984: *Ci sarà* – Al Bano i Romina Power

– 2018: *Non mi avete fatto niente* – Ermal Meta i Fabrizio Moro

– 2019: *Soldi* – Mahmood

A w 2024 możemy zobaczyć / E nel 2024 potremo vederci:

Sanremo 2024 Cantanti in gara

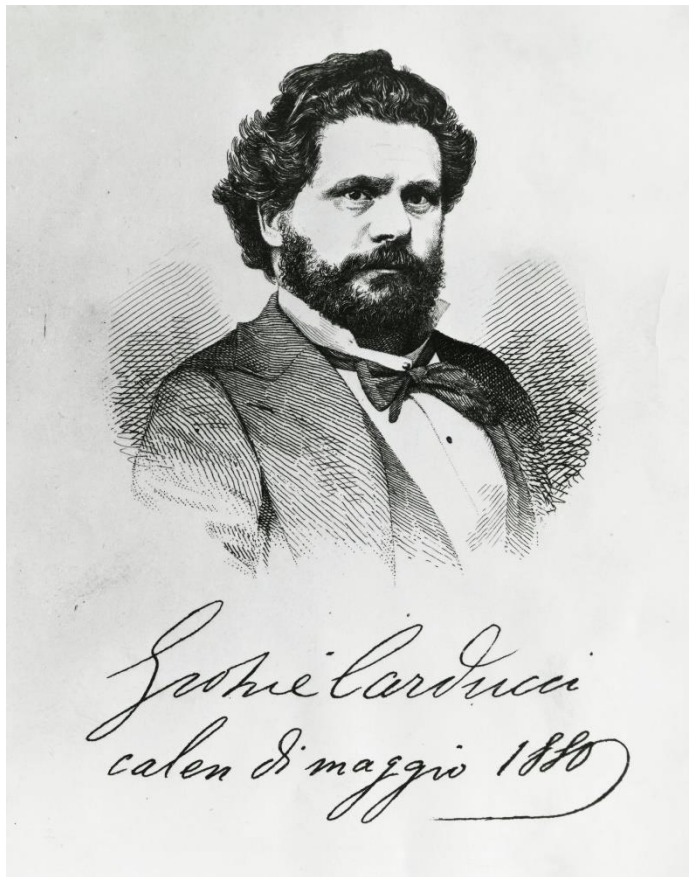
Fiorella Mannoia	Renga e Nek	Mahmood
Geolier	Sangiovanni	Loredana Bertè
Dargen D'Amico	Il Volo	The Kolors
Emma	Alfa	Big Mama
Fred De Palma	Alessandra Amoroso	Ghali
Angelina Mango	Gazzelle	Annalisa
La Sad	Negramaro	Mr Rain
Diodato	Irama	Maninni
Il Tre	Rose Villain	Ricchi e Poveri
Renga e Nek		

QUOTIDIANO NAZIONALE

Giosuè Carducci, pierwszy włoski Nobel literacki / Giosuè Carducci, il primo premio Nobel per la letteratura

Autorka / Autrice: Patrycja Powęska

Giosuè Carducci, 1880

W 2023 roku literacką nagrodę Nobla otrzymał norweski dramaturg Jon Fosse „za nowatorskie sztuki i prozę, które dają wyraz niewysłowionemu”¹. A ile razy w swojej ponad 120-letniej tradycji przyznawania nagrody wyróżnieni zostali właśnie twórcy z Półwyspu Apenińskiego?

Wśród wszystkich laureatów jest aż sześciu Włochów: Giosuè Carducci (1906), Grazia Deledda (1926), Luigi Pirandello (1934), Salvatore Quasimodo (1954), Eugenio Montale (1975) oraz Dario Fo (1997). W serii krótkich artykułów przybliżymy Wam fenomen twórczości każdej z tych niesamowitych postaci, ich życie i inspiracje.

Nel 2023 il Premio Nobel per la letteratura è stato assegnato al drammaturgo norvegese Jon Fosse “per le sue opere teatrali e la prosa innovative che danno espressione all’ineffabile”¹. Quante volte nella tradizione dell’assegnazione del premio, che dura da oltre 120 anni, sono stati premiati artisti della penisola appenninica?

Tra tutti i vincitori ci sono sei italiani: Giosuè Carducci (1906), Grazia Deledda (1926), Luigi Pirandello (1934), Salvatore Quasimodo (1954), Eugenio Montale (1975) e Dario Fo (1997). In una breve serie di articoli, vi presenteremo il fenomeno dell’opera di ciascuna di queste straordinarie figure, le loro vite e ispirazioni.

¹ *The Nobel Prize in Literature 2023*, pobrano z / scaricato da: <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2023/summary/> [dostęp / accesso: 01.12.2023].

Dom rodzinny poety /
La casa della famiglia
del poeta

Pierwszy w historii włoski laureat literackiej nagrody Nobla, Giosuè Carducci, urodził się w Valdicastello di Pietrasanta w Toskanii 27 lipca 1835 roku. Był najstarszy ze swojego rodzeństwa, jego ojciec Michele był wiejskim lekarzem, a matka Ildegonda zajmowała się dziećmi i domem. Rodzina żyła biednie, w dodatku ze względu na ciężki, porywczy charakter ojca i problemy finansowe, musiała często zmieniać miejsce zamieszkania.

Wykształceniem Giosuè początkowo zajął się ojciec, ale przyszły pisarz sam z chęcią sięgał po dzieła antyczne, romantyczne i historyczne: „Iliadę”, „Odyseję”, „Eneidę”, „Historię Rzymu” oraz „Historię rewolucji francuskiej”. Dzięki swojemu zapalowi do nauki oraz ciężkiej pracy udało mu się dostać do jednej ze szkół średnich prowadzonych przez Zakon Szkół Pobożnych we Florencji. Egzaminy wstępne zdał zaraz po przeprowadzce do tego miasta, gdzie spędził następne 4 lata swojego życia.

Il primo italiano vincitore del Premio Nobel per la letteratura, Giosuè Carducci, nacque a Valdicastello di Pietrasanta in Toscana il 27 luglio 1835. Era il maggiore dei suoi fratelli, il padre Michele era medico di paese, e la madre Ildegonda si prendeva cura dei bambini e della casa. La famiglia viveva poveramente e, a causa del carattere severo e irascibile del padre e dei problemi finanziari, dovettero cambiare spesso luogo di residenza.

L'educazione di Giosuè fu inizialmente curata dal padre, ma lo stesso futuro scrittore lesse con entusiasmo opere antiche, romantiche e storiche: “Iliade”, “Odissea”, “Eneide”, “la Storia di Roma” e “la Storia della Rivoluzione Francese”. Grazie al suo entusiasmo per lo studio e al duro lavoro, riuscì ad entrare in una delle scuole secondarie gestite dall'Ordine delle Scuole Pie a Firenze. Superò gli esami di ammissione subito dopo essersi trasferito in questa città, dove trascorse i successivi 4 anni della sua vita.

Giosuè zaczął pisać bardzo wcześnie. Zdaniem badaczy jego pierwszy utwór „Satyra na kobietę” powstał już w 1845 roku, czyli gdy miał zaledwie 10 lat. Kolejne utwory pisał już później, gdy uczęszczał do szkoły. Inspirację czerpał z lektur dodatkowo ogromny wpływ wywarły na niego poglądy ojca. W 1853 roku udało mu się rozpocząć studia humanistyczne na Uniwersytecie w Pizie. Interesował się wtedy głównie patriotyzmem, filozofią i literaturą.

Pomimo że jego wykształcenie zapewniało mu wygodną i stabilną posadę prywatnego nauczyciela, Carducci wolał pracować w szkole publicznej. Gdy udało mu się znaleźć zatrudnienie, omawiał z uczniami dzieła pisarzy starożytnych i średniowiecznych: Horacego, Lukrecjusza, Tacyta i Dantego. Dopiero na wskutek zmian na scenie politycznej udało mu się awansować na wykładowcę oraz kierownika Katedry Literatury Włoskiej na Uniwersytecie Bolońskim.

W Bolonii zajmował się przede wszystkim edytorstwem, pisaniem artykułów i poezji oraz wykładaniem literatury włoskiej. Oprócz trójki klasyków (Dantego, Boccaccia i Petrarcki) analizował dzieła autorów z późniejszych epok. Ta otwartość w przedstawianiu różnorodności nurtów pojawiających się w utworach włoskich sprawiła, że w latach 70. XIX wieku zyskał on sporą popularność i uznanie w całym kraju. Wśród jego słuchaczy byli późniejsi wybitni poeci i prozaicy.

Giosuè cominciò a scrivere molto presto. Secondo i ricercatori, la sua prima opera “Satira su una donna” fu scritta nel 1845, quando aveva solo 10 anni. I lavori successivi furono scritti più tardi, quando era a scuola. Trasse ispirazione dalle letture, fu anche fortemente influenzato dalle opinioni di suo padre. Nel 1853 riuscì ad iniziare gli studi umanistici presso l'Università di Pisa. A quel tempo era interessato principalmente al patriottismo, alla filosofia e alla letteratura.

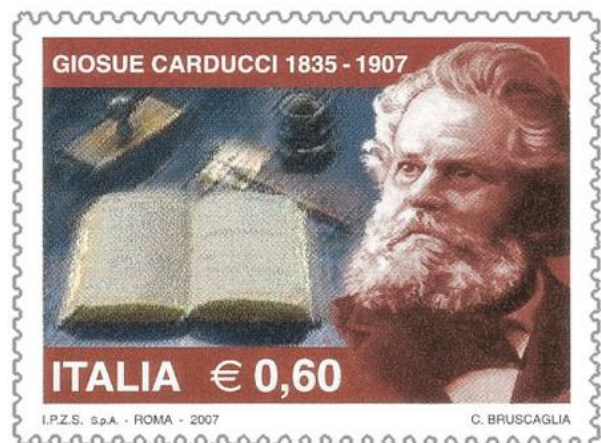
Nonostante la sua formazione gli garantisse un lavoro comodo e stabile come insegnante privato, Carducci preferì lavorare in una scuola pubblica. Quando trovò lavoro, discusse con i suoi studenti le opere di scrittori antichi e medievali: Orazio, Lucrezio, Tacito e Dante. Fu solo a seguito dei cambiamenti della scena politica che riuscì ad essere promosso a docente e preside del Dipartimento di Letteratura Italiana dell'Università di Bologna.

A Bologna si occupò principalmente di editoria, scrisse articoli e poesie nonché conferenze sulla letteratura italiana. Oltre ai tre classici (Dante, Boccaccio e Petrarca), si occupò anche delle opere di autori di epoche successive. Questa apertura nel presentare la varietà delle tendenze che appaiono nelle opere italiane fece sì che negli anni settanta dell'Ottocento ottenesse una notevole popolarità e riconoscimento in tutto il paese. Fra i suoi ascoltatori vi furono anche eccezionali poeti e scrittori di prosa.

Carducci już od szkoły średniej bardzo angażował się politycznie, społecznie i naukowo: brał udział w wystąpieniach, spotkaniach, należał do rozmaitych społeczności i loży, które sam niejednokrotnie zakładał. Wskutek tego początkowo jego kariera bardzo cierpiała ze względu na rozmaite kontrowersje, które wywoływał. Po ukończeniu studiów ciężko było mu zdobyć pracę lub ją szybko tracił. W swoich przekonaniach politycznych wspierał zjednoczenie Włoch, a potem monarchię. Jego zaangażowanie widoczne było w licznych artykułach, które nieustannie pisał dla różnych gazet.

Znaczek pocztowy wydany
z okazji 100 rocznicy śmierci poety -
Rzym 2007 /
Francobollo emesso in occasione del
100° anniversario della morte del poeta
- Roma 2007

Carducci fin dal liceo si impegnò molto in politica, società e scienza: partecipò a discorsi, convegni e appartenne a diverse comunità e logge, da lui più volte fondate. Di conseguenza, la sua carriera inizialmente risentì molto delle varie polemiche da lui stesso provocate. Dopo la laurea ebbe difficoltà a trovare lavoro oppure lo perdeva rapidamente. Le sue convinzioni politiche lo portarono a sostenere l'unità d'Italia e poi la monarchia. Il suo coinvolgimento è visibile nei numerosi articoli che scrisse costantemente su vari giornali.

Pod pseudonimem Enotrio Romano opublikował hymn „Do Szatana” (1863), który przyniósł mu ogromny rozgłos ze względu na panteistyczny charakter i atak na kler. Pod tym samym pseudonimem 5 lat później ukazał się tom „Levia Gravia” poświęcony tematyce politycznej, historycznej i żałobnej. W swojej twórczości, mimo różnych źródeł inspiracji, zawsze nawiązywał do polityki i wydarzeń bieżących. Wiersze o tej tematyce zawsze przynosiły mu rozgłos i wywoływały burzliwe dyskusje.

Sotto lo pseudonimo di Enotrio Romano pubblicò l'inno “A Satana” (1863), che gli valse grande fama per il suo carattere panteistico e per l'attacco al clero. Sotto lo stesso pseudonimo 5 anni dopo fu pubblicato il volume “Levia Gravia”, dedicato ad argomenti politici, storici e di lutto funebri. Nei suoi lavori, nonostante le varie fonti di ispirazione, fece sempre riferimento alla politica e all'attualità. Le poesie su questo argomento gli procurarono sempre fama e accese discussioni.

Jego najważniejsze tomy poezji to: „Rimi” (1857, debiut), „Juvenilia” (1860), „Poesie” (1871), „Nuove Poesie” (1873), „Ody barbarzyńskie” (1889) oraz zbiór „Rime e ritmi” (1898).

I suoi volumi di poesia più importanti sono: “Rimi” (1857, debutto), “Juvenilia” (1860), “Poesie” (1871), “Nuove Poesie” (1873), “Odi barbare” (1889) e una raccolta “Rime e ritmi” (1898).

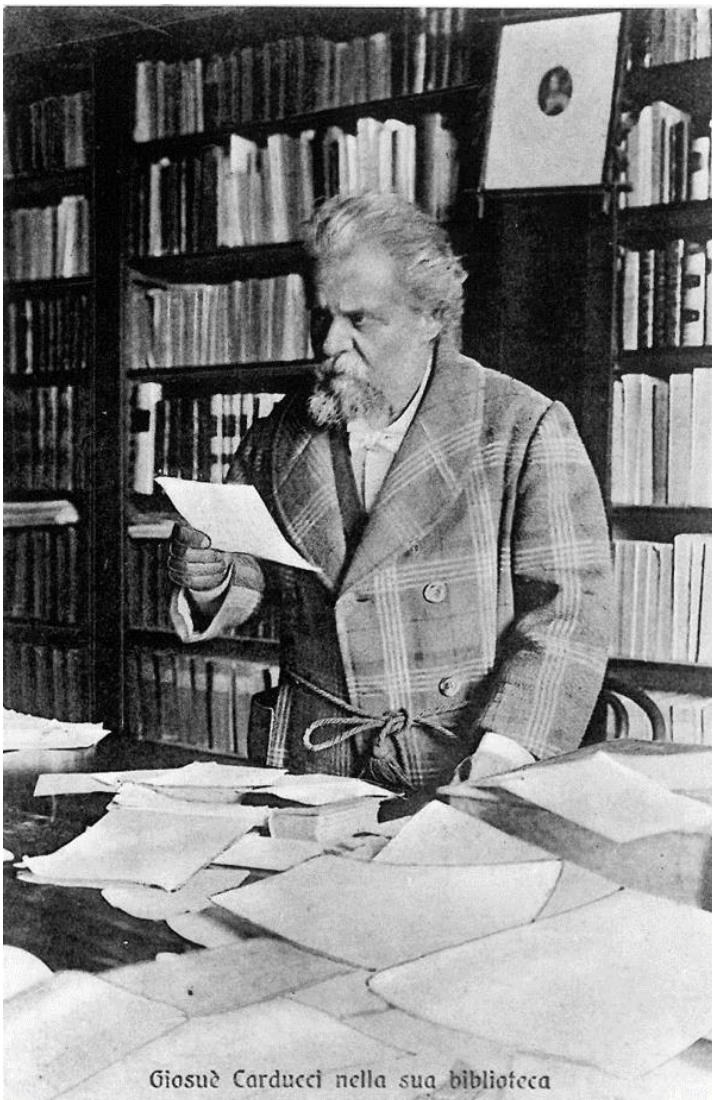

Okladka *Giambi ed epodi* / Copertina di poesia *Giambi ed epodi*

Nagrodę Nobla otrzymał „nie tylko za głęboką wiedzę i krytyczny umysł, ale przede wszystkim za twórczą energię, świeżość stylu i siłę liryczną, tak charakterystyczną dla jego poetyckich arcydzieł”². Komitet noblowski docenił jego wiersze za nowatorskość i oryginalność. Ze względu na głosy oburzenia komisja musiała jednak także podkreślić, że pogańskie motywy związane są z krytyką działalności Kościoła, a nie postulatem odrzucenia chrześcijaństwa.

Il Premio Nobel lo ricevette "non solo per la sua profonda conoscenza e mente critica, ma soprattutto per la sua energia creativa, freschezza di stile e potenza lirica, così caratteristiche dei suoi capolavori poetici"². Il Comitato apprezzò le sue poesie per la loro novità e originalità. A causa dell'indignazione la commissione dovette però anche sottolineare che i motivi pagani riguardavano la critica all'attività della Chiesa e non la richiesta di rifiuto del cristianesimo.

² *The Nobel Prize in Literature 2023*, pobrano z / scaricato da: <https://www.nobel-prize.org/prizes/literature/1906/carducci/facts/> (dostęp / accesso: 01.12.2023).

Giosuè Carducci nella sua biblioteca

Otrzymanie nagrody w 1906 roku było zwieńczeniem dorobku twórczego Carducci, nie był on jednak w stanie pojawić się na odebraniu nagrody ze względu na chorobę. Zmarł 16 lutego 1907 roku w domu w Bolonii. Aktualnie znajduje się tam muzeum poświęcone jego życiu i twórczości.

Ricevere il premio nel 1906 fu il culmine dei successi creativi di Carducci, ma lui non poté essere presente all'assegnazione del premio a causa di una malattia. Morì il 16 febbraio 1907 nella casa di Bologna dove attualmente si trova un museo dedicato alla sua vita e al suo lavoro.

Carducci in sua biblioteca /
Carducci nella sua biblioteca

Włoska podróż Gierymskiego / Il viaggio italiano di Gierymski

Autorka / Autrice: Aleksandra Kowal

A. Gierymski, *Widok Wenecji* / A. Gierymski, *Vista di Venezia*

Włochy można nazwać kolebką sztuki. Gorący klimat, antyczne miasta, galerie bogate w arcydzieła największych mistrzów przyciągały do siebie artystów z różnych zakątków świata, również z Polski, którzy zafascynowani dorobkiem poprzednich pokoleń inspirowali się nimi w swojej twórczości. Jednym z nich był XIX-wieczny malarz Aleksander Gierymski, który większość swojego życia spędził właśnie pod niebem słonecznej Italii.

L'Italia può essere definita la culla dell'arte. Il clima caldo, le città antiche e le gallerie ricche di capolavori dei più grandi maestri attirarono artisti da tutto il mondo, inclusa la Polonia, che furono affascinati dal lavoro delle generazioni precedenti e ne furono ispirati quando crearono le loro proprie opere. Uno di loro era il pittore del XIX secolo Aleksander Gierymski, che trascorse gran parte della sua vita sotto il soleggiato cielo dell'Italia.

Już w 1871 roku podczas pierwszej podróży na Półwysep Apeniński odwiedził między innymi Weronę i Wenecję, gdzie napawał się sztuką dawnych mistrzów. To tam znalazł również inspirację dla swojej pracy dyplomowej - szkicu sceny sądu z „Kupca Weneckiego” Szekspira - dzięki której wygrał konkurs monachijskiej Akademii Sztuk Pięknych i ukończył studia ze złotym medalem. Kompozycja obrazu Gierymskiego bardzo przypomina dzieło „Scena przybycia ambasadorów angielskich” autorstwa renesansowego malarza związanego ze szkołą wenecką, Vittore Carpaccio. To nie był ostatni raz, kiedy Polak sięgał w swojej twórczości po renesansowe wzorce. W późniejszych latach, zafascynowany twórczością Tycjana i Tintoretta, stworzył dwa obrazy osadzone w realiach XVI-wiecznej Italii. Obie „Sjesty włoskie” swoją tematyką oraz kolorystyką odzwierciedlały ducha epoki odrodzenia.

Già nel 1871, durante il suo primo viaggio nella penisola italiana, visitò, tra le altre, Verona e Venezia, dove ammirò il mestiere degli antichi maestri. Fu lì che trovò anche l'ispirazione per il suo lavoro finale - uno schizzo della scena di corte da “Il Mercante di Venezia” di Shakespeare - grazie alla quale vinse il concorso dell'Accademia di Belle Arti di Monaco e si laureò con una medaglia d'oro. È visibile la somiglianza di composizione tra il dipinto di Gierymski ed l'opera: “Arrivo degli ambasciatori inglesi alla corte del re di Bretagna” di un pittore rinascimentale legato alla scuola veneziana, Vittore Carpaccio. Questa non fu l'ultima volta che il polacco utilizzò modelli rinascimentali nei suoi lavori. Negli anni successivi, affascinato dalle opere di Tiziano e Tintoretto, realizza due dipinti ambientati nella realtà dell'Italia cinquecentesca. Entrambe le “Sieste italiane” riflettono lo spirito dell'epoca rinascimentale con i loro temi e colori.

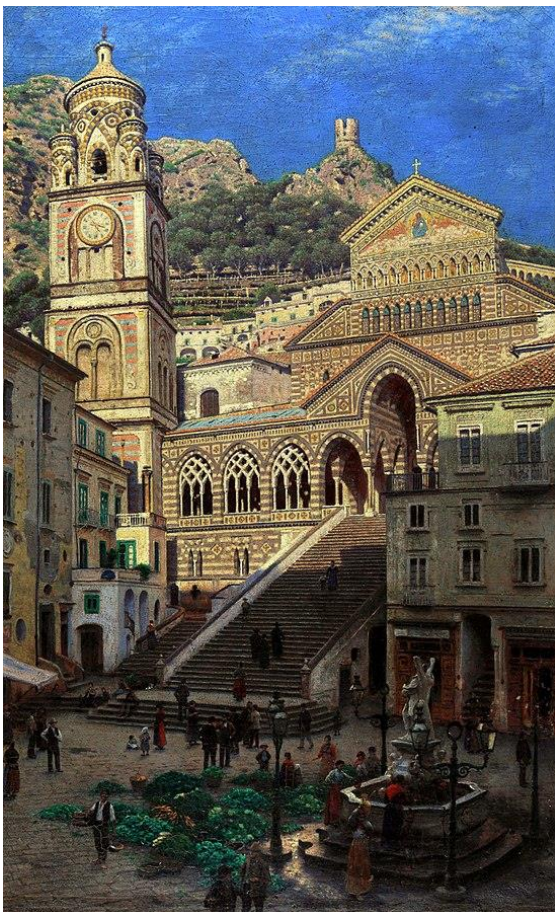

A. Gierymski, *Kupiec Wenecki - Scena sądu* / A. Gierymski, *Il mercante di Venezia – La scena del giudizio*

Mieszkając w Rzymie, ukończył „Austerię rzymską” i „Grę w Mora”, przedstawiające sceny z codziennego życia mieszkańców wiecznego miasta. Tam też rozpoczął pracę nad obrazem, będącym jednym z jego licznych eksperymentów ze światłem, który równocześnie zapowiadał pierwsze podrygi polskiego impresjonizmu. Zanim jednak powstała finalna wersja „W Altanie”, Gierymski poprzedził ją licznymi szkicami i studiami plenerowymi próbującymi uchwycić sposób padania promieni słonecznych. Wręcz chorobliwy perfekcjonizm i dbałość o detale, które w międzyczasie doprowadziły go do zniszczenia pierwszej wersji płótna sprawiły, że po sześciu latach, już po powrocie do ojczyzny, powstało dzieło idealnie oddające atmosferę letniego dnia na łonie natury.

A. Gierymski, *Siesta włoska II* / A. Gierymski, *La siesta italiana II*

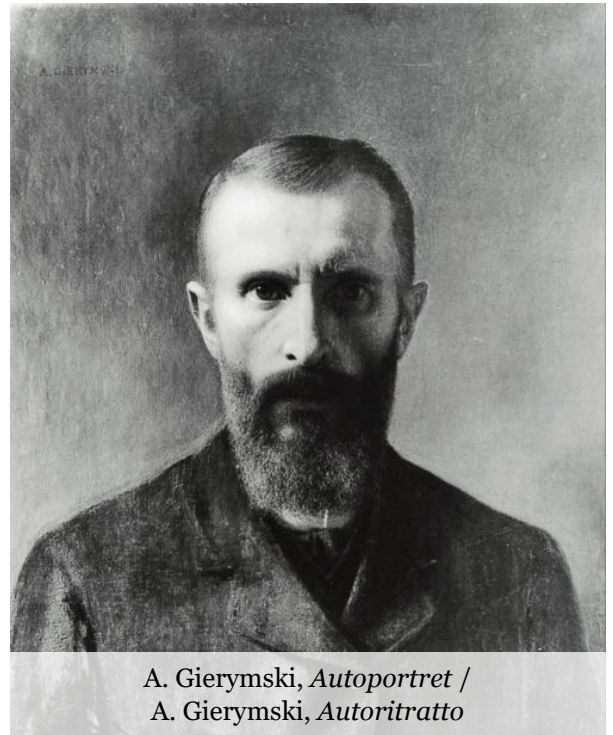
Mentre viveva a Roma, completò “L'Osteria romana” e “Il gioco di Mora”, dipinti raffiguranti scene della vita quotidiana degli abitanti della città eterna. Lì iniziò a lavorare su un dipinto che fu uno dei suoi numerosi esperimenti con la luce, che segnò anche i primi passi dell'impressionismo polacco. Tuttavia, prima della creazione della versione finale di “Il Pergolato”, Gierymski l'aveva preceduto con numerosi schizzi e studi all'aperto cercando di catturare il modo in cui cadono i raggi del sole. Il suo perfezionismo quasi morboso e la cura per i dettagli che nel frattempo lo portarono a distruggere la prima versione della tela, fecero sì che, sei anni dopo, tornato in patria, realizzasse un'opera che rispecchiava perfettamente l'atmosfera di una giornata estiva in mezzo alla natura.

A. Gierymski, *Katedra w Amalfi* / A. Gierymski, *Dumo di Amalfi*

Podróżował po całej Europie. Bywał w Paryżu i Monachium, gdzie tworzył słynne nokturny, przez kilka lat mieszkał w Warszawie, gdzie dokumentował życie biedoty, jednak wielokrotnie wracał do Włoch. Będąc na północy, odwiedzał miasta związane z Polakami i dla tygodnika „Kłosy” i magazynu „Wędrowiec” rysował ilustracje uwieczniające ich ślady, wśród których znalazł się między innymi Uniwersytet w Padwie czy grób Aleksandra Sapiehy, znajdujący się w tym samym mieście. Przebywając w Weronie, Siennie czy Neapolu, malował liczne pejzaże i widoki miast. Na swoich płótnach uwiecznił również wiele przykładów włoskiej architektury sakralnej, między innymi wnętrze Bazyliki Świętego Marka w Wenecji czy niezwykle szczegółowe przedstawienie katedry w Amalfi pod ostrym słońcem Kampanii. Szczególną uwagę należy zwrócić na płótna przedstawiające słoneczne ogrody i parki, takie jak „Villa Torlonia we Frascati”, który zdaje się sennie rozmywać pod wpływem bladego światła.

A. Gierymski, *Krajobraz włoski z cyprysami* /
A. Gierymski, *Paesaggio italiano con cipressi*

A. Gierymski, *Autoportret* /
A. Gierymski, *Autoritratto*

Viaggiò in tutta Europa. Visitò Parigi e Monaco, dove creò famosi nortturni, visse per diversi anni a Varsavia, dove documentò la vita dei poveri, ma ritornò più volte in Italia. Nel nord visitò le città legate ai polacchi e ne illustrò le tracce per il settimanale “Kłosy” e la rivista “Wędrowiec”, tra cui troviamo le illustrazioni dell'Università di Padova e la tomba di Aleksander Sapieha nella stessa città. Durante i soggiorni a Verona, Siena e Napoli dipinse numerosi paesaggi e vedute delle città. A quel tempo, immortalò anche sulle sue tele molti esempi di architettura religiosa italiana tra cui l'interno della Basilica di San Marco a Venezia e una rappresentazione estremamente dettagliata della cattedrale di Amalfi sotto il sole cocente della Campania. Particolare attenzione meritano le tele raffiguranti giardini e parchi soleggiati, come "Villa Torlonia a Frascati", che sembra sfumare sognante sotto l'influenza di una luce pallida.

Pod koniec życia osiadł w stolicy Włoch, jednak niespokojna dusza artysty i problemy z psychiką sprawiły, że stan jego zdrowia stale się pogarszał. Zmarł w rzymskim szpitalu psychiatrycznym Santa Maria della Pietà w marcu 1901 i już na zawsze pozostał we Włoszech, pochowany na cmentarzu Campo Verano.

Alla fine della sua vita si stabilì nella capitale d'Italia, ma l'anima inquieta ed i problemi mentali dell'artista causarono un costante peggioramento della sua salute. Morì a Roma nell'ospedale psichiatrico di Santa Maria della Pietà nel marzo di 1901 e rimase per sempre in Italia, sepolto al cimitero monumentale del Verano.

A. Gierymski, *Villa Torlonia
we Frascati* / A. Gierymski,
Villa Torlonia a Frascati

Gieryski był artystą totalnym, nieustannie dążącym do doskonałości, przedstawicielem realizmu i prekursorem impresjonizmu w Polsce. Przede wszystkim - jak określił go Bolesław Prus - kapłanem światła, którego misterium pozostawił zakłętę w swojej sztuce, tak że po dziś dzień może się zdawać, iż promienie znad słonecznej Italii wypływają z jego płócien.

Gieryski fu un artista completo, costantemente alla ricerca della perfezione, fu un rappresentante del realismo e un precursore dell'impressionismo in Polonia. Ma soprattutto - come lo definì Bolesław Prus - un sacerdote della luce, il mistero della quale rimase incantato nella sua arte, cosicché, ancora oggi, i raggi della soleggiata Italia sembrano fuoriuscire dalle sue tele.

A. Gieryski, *W altanie* / A. Gieryski, *Nel Pergolato*

Nieustraszony oddział bojowy – Arditi / Una forza combattente senza paura: gli Arditi

Autor / Autore: Michał Zalewski

Kim byli?

Arditi to jednostki szturmowo-zwiadowcze piechoty, powstałe oficjalnie w Manzano 29 lipca 1917 roku. Ich proces szkolenia był wyjątkowo intensywny, część żołnierzy nie przeżyła ćwiczeń. Świetnie przygotowani oraz gotowi do boju, okazali się niezastąpieni na polu bitwy.

Chi erano?

Gli Arditi furono squadroni di fanteria d'assalto e ricognizione, ufficialmente fondati a Sdricca di Manzano il 29 luglio 1917. Il loro addestramento fu particolarmente intensivo e furono parecchi gli Arditi deceduti durante le esercitazioni. Estremamente ben addestrati e bellicosi, si dimostrarono eccellenti sul campo di battaglia.

Grupa żołnierzy *gli Arditi* / Un gruppo di soldati *degli Arditi*

Czym zasłynęli?

Ich szturm podczas drugiej bitwy o Monte Grappa przeszedł do historii. Podczas gdy cesarsko-królewska armia szykowała się do przekroczenia masywu górskiego Grappa, *Arditi* dziewiątej eskadry szturmowej, dowodzeni przez majora Giovanniego Messe, odbili wiele kluczowych stanowisk, otwierając drogę do ostatecznego zwycięstwa. Bez ich bohaterstwa wróg najprawdopodobniej zdołałby przedostać się do Wenecji Euganejskiej.

Żołnierz / Un soldato

Per cosa sono conosciuti?

La loro offensiva durante la seconda battaglia del Monte Grappa passerà alla storia quando l'esercito austro-ungarico si preparava per oltrepassare i Colli Alti del Grappa, gli Arditi del IX Reparto d'Assalto, comandati dal maggiore Giovanni Messe, riconquistarono tante posizioni strategiche, aprendo la strada alla vittoria finale. Se non fosse stato per il loro eroismo, il nemico sarebbe probabilmente penetrato in Veneto.

Góra Grappa / Il Monte Grappa

Przykładowe uzbrojenie żołnierzy / Esempi di armi dei soldati

Co składało się na wyposażenie?

Jak na tamte czasy byli bardzo dobrze wyposażeni. Do walki wręcz przeznaczony był sztylet oraz granaty zarówno wybuchowe, jak i dywersyjne. Ulubionym typem broni żołnierzy był karabin M91 Carcano „Il Novantuno” lub mniej dostępny pistolet maszynowy Beretta 1918, który był zdolny wystrzelić nawet 900 pocisków na minutę. W odróżnieniu od innych jednostek nosili swoje płaszcze rozpięte z otwartymi klapami, na których mocowali swe insygnia: czarne płomienie. Na skład wyposażenia składały się także rzadko używane pancerze „Farina”.

Cosa hanno utilizzato?

Per quel periodo, avevano a disposizione una gran varietà di armi. Per la lotta corpo a corpo, erano equipaggiati con un pugnale e bombe a mano, sia esplosive che a dispersione. Il loro fucile preferito era “Il Novantuno” (Carcano Mod. 91) o il meno disponibile moschetto automatico Beretta Mod. 1918, capace di sparare 900 proiettili al minuto. A differenza del resto dell'Esercito, gli Arditi indossavano una giubba a bavero aperto, sui quali erano legate le insegne: le fiamme nere. Erano utilizzate anche le corazze “Farina”, ma molto raramente.

Źródła – włoskie tradycje bożonarodzeniowe / Le origini – le tradizioni natalizie italiane

Autorki / Autrici: Dominika Galka, Alessia Di Paolo

„Prezenty dane przyjaciołom nie są darami losu: będziesz miał tylko te bogactwa, które sam podarowałeś” – Marco Valerio Marziale

„Prawo prezentów: Jeśli prezent to czekoladki, jest na diecie. Jeśli prezent to kwiaty, ma alergię” – Arthur Bloch

*“I regali fatti agli amici non sono preda del fato: avrai soltanto le ricchezze che hai donato”
– Marco Valerio Marziale*

*“La legge dei regali - Se le regali dei cioccolatini, è a dieta. Se le regali dei fiori, è allergica”
– Arthur Bloch*

Prezenty

Prezenty na Boże Narodzenie nie zostały wynalazione, aby przynosić radość dzieciom... Uwaga, nie dajcie się zwieść! Założymy się, że niewiele osób zna pochodzenie darów bożonarodzeniowych.

Z punktu widzenia historycznego wymiana prezentów jest tradycją starożytną, która sięga czasów Starożytnego Rzymu. Podczas obchodzenia Saturnaliów, święta boga rolnictwa Saturna, które trwały od 17 do 24 grudnia, wymieniało się prezentami, życzeniami oraz statuettami Lare, gałązkami lauru i jemioly.

I Regali

I regali di Natale non sono stati ideati per rendere felici i bambini... Non lasciatevi ingannare Scommettiamo che pochi sono al corrente dell'origine dei doni natalizi.

Dal punto di vista storico, lo scambio di doni è una tradizione antica che risale ai tempi degli antichi Romani. Durante le celebrazioni dei Saturnali, una festività in onore di Saturno, il dio dell'agricoltura, che durava dal 17 al 24 dicembre, si facevano doni come augurio e come le statuette dei Lari, ramoscelli di alloro e vischio.

W Średniowieczu dary zostały wzbogacone o materiały, takie jak złoto, kadzidło i mirra. Tradycja robienia małych prezentów dzieciom z okazji Bożego Narodzenia pojawiała się w różnych krajach europejskich, a narodzenie Jezusa zaczęło kojarzyć się z radością. Po przybyciu do Ameryki pierwsze kolonie holenderskie przywiozły postać Świętego Mikołaja – osoby, przynoszącej prezenty dzieciom, które dobrze się zachowywały. Od tego momentu wymiana darami nie była zarezerwowana już dla strefy religijnej i wszyscy zaczęli kupować prezenty dla swoich bliskich z wielu różnych powodów.

Nel Medioevo i doni si sono arricchiti con materiali come l'oro, l'incenso e la mirra. La tradizione di fare piccoli doni ai bambini in occasione del Natale è emersa in vari paesi europei e i associavano la nascita di Gesù con la gioia. Dopo l'arrivo in America, i primi coloni olandesi hanno portato nel Nuovo Mondo la figura di San Nicola, noto anche come Babbo Natale – il personaggio che porta doni ai bambini che si comportano bene. Da quel momento in poi, l'abitudine di scambiarsi doni non è stata più limitata alla sfera religiosa e tutti hanno cominciato a comprare regali per i propri cari per una varietà di motivi.

Bohaterowie Atmosfery Świątecznej / I Protagonisti dell'Atmosfera di Natale

Dzieciom z wielu prowincji północnych Włoch w nocy 13 grudnia przynosi dary św. Łucja z Syrakuz. Co więcej, właśnie w Syrakuzach, mieście narodzin świętej, dzień ten jest obchodzony zgodnie z religijnymi i folklorystycznymi tradycjami. Następnie, w nocy 25 grudnia, Święty Mikołaj dostarcza prezenty, przybywając na magicznych saniach ciągniętych przez renifery. Wchodzi do domów, dostarcza prezenty pod choinkę i rozkoszuje się ciasteczkami i mlekiem pozostawionymi przez dzieci. Przez resztę roku Święty Mikołaj razem z elfami tworzy zabawki w pracowni i dostaje listy dotyczące zachowania dzieci.

Ai bambini di molte province del nord Italia durante la notte del 13 dicembre, porta i doni Santa Lucia da Siracusa. Inoltre, proprio a Siracusa, città natale della santa, questo giorno viene festeggiato secondo le tradizioni religiose e folkloristiche. Successivamente, nella notte del 25 dicembre, è Babbo Natale a consegnare i regali arrivando in una slitta magica trainata dalle renne. Entra nelle case, deposita i doni sotto l'albero e gusta i biscotti e il latte lasciati dai bambini. Durante il resto dell'anno Babbo Natale fabbrica giocattoli insieme agli elfi nel loro laboratorio e riceve lettere sul comportamento dei bambini.

Obchody Bożego Narodzenia nie kończą się wraz z Bożym Narodzeniem, ale trwają w oczekiwaniu na przybycie Trzech Króli. Ci chodzą od domu do domu, ogłaszając narodziny Chrystusa ludziom i przynosząc im słodycze.

Również w Hiszpanii i Francji dary są przynoszone przez Trzech Królów, postacie religijne z korzeniami z pogańskich tradycji starożytnych, podczas święta Epifanii.

W Trydencie-Górnej Adydze postać Czarownicy, powszechna w południowych regionach Włoch, jest mniej znana. Czarownica przylatuje na miotle, a dzieci wieszają skarpety nad kominkiem, aby te zostały wypełnione zabawkami i słodyczami. Przybywa ona zarówno na uroczystość Świętego Mikołaja, która ma miejsce 6 grudnia, jak i na Trzech Króli.

La celebrazione natalizia non si conclude col Natale, ma prosegue con l'attesa dell'arrivo dei Re Magi. Questi girano di casa in casa annunciando la nascita di Cristo alla gente e spesso le vengono dei dolci.

Anche in Spagna e in Francia, i doni vengono portati dai Re Magi, figure religiose con radici nelle antiche tradizioni pagane, durante la festa dell'Epifania.

Tuttavia, in Alto Adige, la figura della Befana, comune nelle regioni meridionali italiane, è meno conosciuta. La Befana arriva volando su una scopa e i bambini appendono calze sopra il camino affinché vengano riempite di giocattoli e dolciumi. Lei arrivò sia per la festa di San Nicola, che si tiene la sera prima del 6 dicembre, sia per l'Epifania.

Befana, rys. James Lewicki, "The Golden Book of Christmas Tales", 1956 / *Befana*, dis. James Lewicki, "The Golden Book of Christmas Tales", 1956

Szopka neapolitańska / Il presepe napoletano

Szopka

Szopka reprezentuje jedną z najbardziej oryginalnych tradycji chrześcijańskich i najbardziej rozpowszechnioną wśród tradycji świątecznych we Włoszech. Polega na malowniczej reprezentacji Narodzenia Dzieciątka Jezus.

Pierwsza realizacja włoskiej szopki została zlecona przez świętego Franciszka z Asyżu w 1223 roku w Greccio. Poprosił on swojego przyjaciela o urządzenie jaskini ze żłobkiem, wołem i osłem, aby umożliwić ludziom wizualne zrozumienie i podziwianie okoliczności narodzenia Jezusa.

W XV wieku tradycja szopek zakorzeniła się w Neapolu, a właściwie na ulicy San Gregorio Armeno, która stała się symbolem tej sztuki. Ulica ta jest pełna sklepików rzemieślniczych, które każdego roku przyciągają turystów.

Il Presepe

Il presepe o presepio rappresenta una delle tradizioni cristiane più originali ed è la più diffusa tra le tradizioni natalizie in Italia. Consiste nella raffigurazione scenica della Natività di Gesù Bambino.

La prima realizzazione di un presepe italiano fu commissionata da San Francesco d'Assisi nel 1223 a Greccio. Chiese a un suo amico di allestire una grotta con una mangiatoia, un bue e un asinello, per abilitare al popolo di comprendere visivamente e ammirare le circostanze in cui Gesù nacque.

Nel XV secolo, la tradizione presepistica prese piede a Napoli, in Via San Gregorio Armeno che divenne il simbolo di quest'arte. Questa strada è ricca di botteghe artigiane che ogni anno attirano molti turisti.

Szopka neapolitańska / Il presepe napoletano

Mieszanka *sacrum* i *profanum* jest widoczna w Neapolu, gdzie każda rodzina, nawet mniej pobożna, jest zaangażowana w tworzenie spersonalizowanej szopki ukończonej tuż przed kolacją wigilijną. Natomiast w Salerno tradycja słynnych Luci d'Artista odnawia się co roku: miasto oświetla się zgodnie z konkretnym motywem, dając naprawdę spektakularny pokaz świetlny.

La commistione tra il *sacro* e il *profano* è evidente a Napoli, dove ogni famiglia, anche quella meno devota, si impegna a creare un presepe personalizzato completato rigorosamente prima della cena della Vigilia. A Salerno, invece, si rinnova annualmente la tradizione delle celebri Luci d'Artista: la città si accende secondo un tema specifico, regalando uno spettacolo luminoso davvero suggestivo.

Dekoracje

Tradycja świąteczna obejmuje dekorowanie domu girlandami z wiecznie zielonych liści, szczególnie ostrokrzewu i jemioly, a choinki ozdobami i światełkami. Dekoracje te są integralną częścią obchodów Bożego Narodzenia. Wprowadzenie stosowania ostrokrzewu przypisuje się Kościołowi, gdzie liście reprezentują koronę Chrystusa, a owoce krople krwi, które wypłynęły z Jego głowy.

Le decorazioni

La tradizione natalizia comprende decorare la casa con le ghirlande di foglie sempreverdi, agrifogli particolari e vischio, e gli addobbi di Natale con ornamenti e luci festive. Queste decorazioni sono parte integrante delle celebrazioni natalizie. L'introduzione dell'uso dell'agrifoglio è attribuita alla Chiesa, dove le foglie rappresentano la corona di Cristo e le bacche le gocce di sangue che sgorgano dal suo capo.

Dekoracje świetlne w Rzymie / Le luminarie a Roma

Główne ulice i place są pełne świateł i dużych choinek. Dzwony, świece, laski z cukierków, skarpety świąteczne i anioły są również tradycyjnymi dekoracjami. Powszechną praktyką jest wystawianie girland i świec w każdym oknie domu.

Le strade e le piazze principali sono addobbate con luminarie e grandi alberi di Natale. Campanone, candele, bastoncini di zucchero, calze natalizie e angeli sono anch'essi decorazioni tradizionali. Una pratica comune è esporre ghirlande e candele in ogni finestra delle abitazioni.

Boże Narodzenie we Florencji / Il Natale a Firenze

Dominującymi kolorami w tym okresie są czerwony (symbolizujący krew Jezusa przelaną podczas Jego ukrzyżowania), zielony (reprezentujący życie wieczne jako wiecznie zielone drzewa) i złoty (jako jeden z darów Mędrców dla dzieciątka Jezus i symbol rodziny królewskiej).

Ozdoby na jarmarku / Le decorazioni ai mercantini

I colori predominanti in questo periodo sono il rosso (simboleggiante il sangue di Gesù versato durante la sua crocifissione), il verde (rappresentante la vita eterna come gli alberi sempreverdi) e l'oro (che ricorda uno dei doni dei Magi a Gesù bambino e simboleggiante la regalità).

Słynne jarmarki Bożonarodzeniowe w Bolzano mają niemieckie pochodzenie. Początkowo nazywano je „Jarmarkami Świętego Mikołaja”, ponieważ były organizowane w dniach jego święta.

I famosi mercatini di Natale di Bolzano hanno origini tedesche. Inizialmente si chiamavano “Mercatini di San Nicola”, poiché venivano organizzati nei giorni della festa del santo.

Ozdoby na jarmarku / Le decorazioni ai mercatini

Jarmark Oh Bej oh Bej w Mediolanie / Fiera degli Oh Bej Oh Bej a Milano

Okolo 1500 jarmarków zostało nazwane „Jarmarkami Dzieciątka Jezus”. Dziś są znane także jako „Jarmarki Adwentowe”, ponieważ pierwotnie kończyły się 24 grudnia, a obecnie trwają do 1 lub 6 stycznia.

Intorno al 1500 i mercatini diventarono “i Mercatini del Bambin Gesù”. Oggi vengono chiamati anche con il nome di “Mercatini dell’Avvento”, poiché originariamente terminavano il 24 dicembre, anche se oggi si prolungano fino al 1° o al 6 gennaio.

Gotuj z nami – Panettone, ciasto bożonarodzeniowe / Cucina con noi – Panettone, il dolce di Natale

Autorzy / Autori: Margaryta Okocha, Michał Złotkiewicz

Panettone

Panettone to tradycyjny włoski słodki chleb bożonarodzeniowy, pochodzący z Mediolanu. Zwykle przygotowywany jest na Boże Narodzenie i Nowy Rok.

Włoscy piekarze wypiekają na Boże Narodzenie około 117 milionów panettone. Od 2013 roku w Mediolanie odbywa się święto, podczas którego nagradzany jest najlepszy wypiek.

Il panettone è un dolce natalizio tradizionale italiano, originario di Milano. Di solito viene preparato per Natale e Capodanno.

Per Natale i panettieri italiani sfornano circa 117 milioni di panettoni. Dal 2013 si tiene a Milano una festa per premiare il miglior panettone tradizionale italiano.

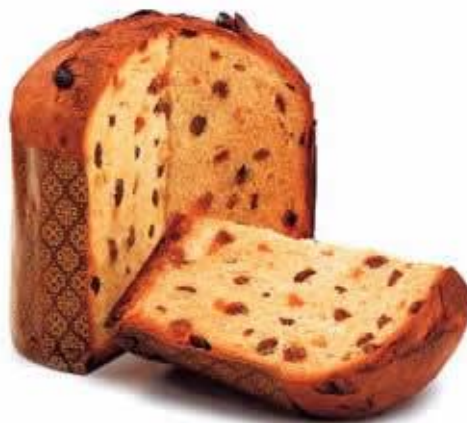

Prawdziwego pochodzenia panettone należy szukać w szeroko rozpowszechnionym średniowiecznym zwyczaju świętowania Bożego Narodzenia wyjątkowym wypiekiem. Rękopis z końca XV wieku autorstwa Giorgia Valagussy, wychowawcy rodu Sforzów, opisuje książęcy zwyczaj odprawiania tzw. „rytuału kłody”. Wieczorem 24 grudnia wkładano do kominka duże polano drewna i przynoszono na stół trzy bochenki pszenne, które były wówczas niezwykle cenionym produktem. Głowa rodziny podawała każdemu przy stole po kawałku, zachowując jeden na następny rok na znak ciągłości.

La vera origine del panettone va ricercata nell'usanza diffusa nel medioevo di celebrare il Natale con un pane più ricco di quello di tutti i giorni. Un manoscritto tardo quattrocentesco di Giorgio Valagussa, precettore di casa Sforza, attesta la consuetudine ducale di celebrare il cosiddetto rito del ciocco. La sera del 24 dicembre si poneva nel camino un grosso ciocco di legno e, nel contempo, venivano portati in tavola tre grandi pani di frumento, materia prima di gran pregio per l'epoca. Il capofamiglia ne serviva una fetta a tutti i commensali, serbandone una per l'anno successivo, in segno di continuità.

Nazwa pochodzi od „pan di Toni” - chleba, który na Boże Narodzenie przygotował dla rodziny Sforzów kucharz o imieniu Toni.

Il nome deriva da "pan di Toni" - che veniva preparato a Natale per la famiglia Sforza da un cuoco di nome Toni.

Przepis na Panettone / La ricetta per il Panettone

Składniki

Mąka typu 00 215 g
Drożdże 10 g
Miód 16 g
Woda 150 ml
Masło 120 g
Cukier 140 g
Żółtka 3
Kandyzowane owoce 100 g
Rodzynki 150 g
Aromat pomarańczowy 1 ml
Aromat waniliowy 1 ml

Ingredienti

Farina tipo 00 215 g
Lievito di birra fresco 10 g
Miele 16 g
Acqua 150 ml
Burro 120 g
Zucchero 140 g
Tuorli 3
Canditi 100 g
Uvetta 150 g
Aroma arancia 1 ml
Aroma vaniglia 1 ml

Wykonanie

1. Przygotujcie zaczyn. W misce połączcie 30 ml letniej wody i łyżkę miodu. Następnie dodajcie 10 g drożdży, 40 g mąki i wymieszajcie. Przykryjcie folią spożywczą i odstawcie do wyrośnięcia na około 30 minut.
2. Do miski wlejcie pozostałą wodę i 120 g cukru, dodajcie zaczyn, następnie 2 żółtka i 60 g roztopionego masła. Wymieszajcie wszystko. Stopniowo dodawajcie mąkę i ugniatajcie ciasto rękoma.
3. Dodajcie resztę mąki i wyrabiajcie ciasto na stolnicy przez około 10 minut. Musi być bardzo gładkie.
4. Z ciasta uformujcie kulę, włóżcie ją do miski, przykryjcie folią i ściereczką, a następnie odstawcie na co najmniej 2 godziny.
5. W zimnej wodzie namoczcicie 150 g rodzynek. Zagniećcie ciasto i dodajcie żółtko, 20 g cukru, aromat pomarańczowy i waniliowy. Ponownie ugniatajcie ciasto i stopniowo dodawajcie 60 g masła. Do ciasta dodajcie rodzynki i 100 g kandyzowanych owoców, kontynuujcie wyrabianie.
6. Na koniec włóżcie ciasto do formy, połóżcie je na blasze do pieczenia, przykryjcie folią i odstawcie na około 4 godziny.
7. Zdejmijcie folię i połóżcie na środku mały kawałek masła. Pieczcie przez pierwsze 10 minut w 190 stopniach, następnie przez 35–40 minut w 170.
8. Po upieczeniu odwróćcie panettone do góry nogami i poczekajcie, aż ostygnie.

Smacznego!

Preparazione

1. Preparate il lievito. Mescolate in una ciotola 30 ml di acqua tiepida e un cucchiaino di miele. Poi aggiungete 10 g di lievito. Infine aggiungete 40 g di farina e mescolate. Coprite con pellicola e mettete da parte a lievitare per circa 30 minuti.
2. Versate in una ciotola l'acqua e 120 g di zucchero, mescolate, aggiungete il lievito, poi aggiungete 2 tuorli e 60 g di burro fuso. Mescolate tutto. Aggiungete gradualmente la farina e lavorate l'impasto con le mani.
3. Aggiungete il resto della farina e lavorate l'impasto sulla spianatoia per circa 10 minuti. L'impasto deve risultare molto liscio.
4. Formate una palla di impasto e mettetela in una ciotola, copritela con pellicola e un canovaccio e lasciate lievitare per almeno 2 ore.
5. Mettete a bagno 150 g di uvetta in acqua fredda. Rilavorate l'impasto e aggiungete il tuorlo d'uovo, 20 g di zucchero, l'aroma di arancia e vaniglia. Mescolate ancora e aggiungete gradualmente 60 g di burro. Aprite l'impasto, aggiungete l'uvetta e 100 g di canditi e continuate ad impastare.
6. Infine, mettete l'impasto nella forma, quindi disporlo su una teglia, coprite con pellicola e lasciate lievitare per circa 4 ore.
7. Togliete la pellicola e mettete al centro un pezzetto di burro. Infornate per i primi 10 minuti a 190°C, poi per 35–40 minuti a 170°C.
8. Dopo la cottura, capovolgete il panettone e aspettate che si raffreddi.

Buon appetito!

Źródła zdjęć / Fonti di foto:

Krótką historia festiwalu Sanremo / Una breve storia del festival Sanremo:

<https://en.italiani.it/sanremo-2023-matters-more-music-or-controversy/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://pl.wikipedia.org/wiki/Teatr_Ariston#/media/Plik:Festival_di_Sanremo_16_febbraio_2013.JPG [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://enasc.it/2021/01/29/29-gennaio-1951-primo-festival-di-sanremo/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://hispanico.pl/san-remo/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Trofeo_festival_di_San_Remo.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://radio-eco.it/2020/01/31/nel-blu-dipinto-di-blu-volare-compie-62-anni/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:San_Remo_Festival_1984,_Al_Bano_and_Romina_Power.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.tustyle.it/diary/sanremo-2018-ermal-meta-fabrizio-moro-vincitori-68esima-edizione-festival/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.independent.co.uk/voices/italy-sanremo-festival-eurovision-mahmood-soldi-arabic-matteo-salvini-a8775371.html> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.ilriformista.it/chi-sono-i-maneskin-la-band-rock-romana-che-ha-vinto-sanremo-da-x-factor-al-festival-201453/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://thesocialtalks.com/entertainment/10-years-later-marco-mengoni-again-sanremo-festival-winner/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.quotidiano.net/magazine/sanremo/cantanti-sanremo-2024-vlogis1> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Giosuè Carducci, pierwszy włoski Nobel literacki / Giosuè Carducci, il primo premio Nobel per la letteratura:

<https://cdn.studenti.stbm.it/images/2017/03/14/giosue-carducci-orig.jpeg> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.versiliatoday.it/2022/05/19/amico-museo-casa-carducci-apre-alle-visite/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://it.wikipedia.org/wiki/File:Francobollo_Carducci_2007.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bo/Giambi_ed_epodi.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://genusbononiaeblog.it/carducci-sua-biblioteca/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Włoska podróż Gierymskiego/Il viaggio italiano di Gierymski:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gierymski_View_of_Venice.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gierymski_Merchant_of_Venice.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gierymski_Italian_siesta_II.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gierymski_Amalfi_Cathedral.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aleksander_Gierymski.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<http://www.imnk.pl/gallerybox.php?dir=SU462&mode=2> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Aleksander_Gierymski_-_Villa_Torlonia_in_Frascati_-_MNK_II-a-477_-_National_Museum_Kraków.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gierymski_In_the_arbour.png [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Nieustraszony oddział bojowy – Arditi/ Una forza combattente senza paura: gli Arditi:

https://en.wikipedia.org/wiki/Arditi#/media/File:Italian_Arditi.jpg [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://okruchyhistorii.blogspot.com/2015/08/pancerz-osobisty-na-przymiarke-do-kowala.html> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.brasiltalian.com/2019/10/la-bataglia-del-monte-grappa.html> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.deviantart.com/andreasilva60/art/WW1-Arditi-972557722> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Źródła – Włoskie tradycje bożonarodzeniowe/Le origini – le Tradizioni Natalizie Italiane:

<https://historiamniejznanaizapomniana.wordpress.com/2016/01/06/befana-wloska-czarownica-roznoszaca-prezenty/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.vaticannews.va/it/chiesa/news/2022-01/l-anima-sacra-del-presepe-napoletano.html> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.presepio.it/il-presepe-napoletano-nel-mondo/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.romatoday.it/attualita/natale-2021-luminarie-via-del-corso.html> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.dove-gliannunci.com/citta-darte/natale-a-firenze/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://pxhere.com/it/photo/1244105> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.emiliadelizia.com/christmas-markets-bologna/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.elleddecor.com/it/lifestyle/a45982373/oh-bej-oh-bej/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Gotuj z nami – Panettone, ciasto bożonarodzeniowe/Cucina con noi – Panettone, il dolce di Natale:

<https://www.pexels.com/photo/traditional-christmas-panettone-cake-with-chocolate-pieces-on-a-cutting-board-among-scattered-fruits-and-nuts-19287209/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

https://pl.freepik.com/premium-zdjecie/swiateczny-tort-panettone-z-rodzynkami-i-kandyzowanymi-owocami-ze-swiatecznym-wystrojem-i-swiecami_19819570.htm [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.forumsapori.it/index.php/dolci-momenti/497-pan-di-toni> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://www.pasticceriadamore.it/2017/07/20/pan-toni-panettone/> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

<https://patch.com/california/sonomavalley/calendar/event/20231205/2c13e930-b6ac-451c-8716-ecfd04325941/holiday-breads>
<https://patch.com/california/sonomavalley/calendar/event/20231205/2c13e930-b6ac-451c-8716-ecfd04325941/holiday-breads> [dostęp / accesso: 01.12.2023]

Tanti auguri di

Buon Natale

e

felice Anno Nuovo

dai membri di
Circolo
Studentesco
Italialità